

بررسی وضعیت تاریخی تشیع در همدان

از ورود اسلام تا تشکیل دولت صفویه

تألیف

بهرز صادقی سبح

انتشارات شعر

سرشناسه	: صادقی سیاح، بهروز، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی وضعیت تاریخی تشیع در همدان؛ از ورود اسلام تا تشکیل دولت صفویه/ تألیف بهروز صادقی سیاح
مشخصات نشر	: همدان، انتشارات سکر، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: د، ۷۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۷۳-۲-۷
حیثیت	: بهرست نویسی : فیفا
موضوع	: شیعه- ایران- تاریخ
موضوع	: همدان (استان)- تاریخ
رده‌بندی کتبی	: ۱۳۹۲ ب ۴ ص ۲ / DSR ۲۱۲۷
رده‌بندی بویی	: ۹۵۵/۴۳۲
شماره کتابشناسی	: ۲۳۰۶۷۲۳

انتشارات سکر

بررسی وضعیت تاریخی تشیع در همدان از ورود اسلام تا تشکیل دولت صفویه
بهروز صادقی سیاح

که ناشر	سکر
که چاپ اول	۱۳۹۲
که چاپ و صحافی	چنار
که طراحی جلد	بهشت
که صفحه آرا	معمده ل
که ویراستار	دکتر ناصر مخلص
که قطع کتاب	وزیری
که تیراژ	۱۰۰۰ جلد
که قیمت	۶۸۰۰ تومان

ISBN: 978-600-93973-2-7

فصل اول: قاریخچه‌ی مذهبی و فرهنگی همدان از ورود اسلام تا حکومت
خوارزمشاهیان

همدان گهواره تاریخ و تمدن	۱۳
تاریخچه همدان	۱۳
مراکز مذهبی و تاریخی همدان	۱۴
شاهزاده حسین (ع)	۱۴
امامزاده یحیی (ع)	۱۴
امامزاده مدی بن علی (ع)	۱۴
امامزاده اهل بن علی (ع)	۱۴
امامزاده عبدالله (ع)	۱۵
امامزاده کوه (محمد بن علی (ع))	۱۵
مساجد همدان	۱۵
کاخ هگمتانه	۱۵
آرامگاه ابوعلی سینا	۱۵
آرامگاه باباطاهر	۱۶
مقبره استرومردخای	۱۶
گنبد علویان	۱۶
مساجد همدان	۱۶
موقعیت جغرافیایی همدان	۱۷
پوشش گیاهی	۱۷
فرهنگ و زبان	۱۸
جمعیت و تقسیمات کشوری	۱۸
چگونگی ورود اسلام به ایران، مقدمه	۱۸
اسلامی که ایران در دوره حیات رسول اکرم (ص) با آن آشنا شد	۱۹
اسلامی که با اعراب به ایران آمد	۲۳
اسلامی که در ایران ماند	۲۴
طلوع اسلام در همدان	۳۳
مقایسه دو مذهب اسلام (شیعه و سنی)	۳۴
شیعه در لغت و قرآن	۳۶
علل نفوذ و گسترش تشیع، مقدمه	۳۷

۳۷	دوستی اهل البیت (ع).....
۳۸	زهد شیعیان.....
۳۹	مظلومیت علویان و شیعیان.....
۴۰	نگرش عدالت‌خواهی و ضدستم در شیعه.....
۴۱	ورود تشیع به ایران.....
۴۳	ورود تشیع به همدان.....
۴۵	ارتباط مردم همدان با امامت و ولایت خاندان رسالت.....
۴۵	ردای امام هشتم علی بن موسی الرضا (ع) با دختر همدانی.....
۴۵	تشکیک جد راشد همدانی خدمت ولی عصر امام زمان (عج).....
۴۷	بایندگان و اصحاب ائمه اطهار (ع) در همدان.....
۴۷	زینبی شکر الهی بن مسیب همدانی با امام هفتم (ع) و معجزه آن حضرت.....
۴۸	ابراهیم بن محمد از اصحاب امام هشتم (ع).....
۴۹	علی بن ابراهیم از اصحاب امام هشتم (ع).....
۴۹	علی بن حسین از اصحاب امام نهم (ع).....
۴۹	محمد بن علی بن عقیق و ولای ناحیه مقدسه.....
۴۹	پایداری و گسترش شیعه علوی در همدان از قرن دوم تا اوایل قرن هشتم، مقدمه.....
۵۰	نقش ابوسلوه خلال همدان معجزه به زبیر آل محمد (ص).....
۵۴	نقش علاءالدوله‌های همدان در فراگیری نهضت علوی (۳۰۱-۶۱۸).....

فصل دوم: اوضاع شیعه در همدان از خوارزمشاهیان تا تشکیل دولت صفویه

۶۱	وضعیت تشیع همدان در زمان خوارزمشاهیان.....
۶۲	فرار سلطان محمد خوارزمشاه به سوی همدان.....
۶۲	ورود سلطان رکن‌الدین پسر سلطان خوارزمشاه به همدان.....
۶۴	وضعیت تشیع در همدان هنگام حمله مغولان.....
۶۵	فتوای مجتهد همدان درباره تاتار.....
۶۶	مقاومت حماسی مردم همدان در مقابل حمله مغول.....
۶۷	همدان در دوره ایلخانیان.....
۶۷	نقش میرسیدعلی همدانی در تثبیت و گسترش تشیع.....
۶۹	حرکت شیعه علوی از همدان تا کشمیر (ایران صغیر).....
۷۱	ملاقات سید همدان (میرسیدعلی) با تیمور گورکانی.....
۷۳	حمله تیمور به ایران و همدان و اقامت تیمور در همدان.....
۷۷	منابع.....

مقدمه

یکی از سرزمین‌های تاریخی ایران که از قدیم‌الایام مورد توجه زمامداران داخلی و متجاوزین خارجی بوده و مبادی گزافه را به خود دیده، منطقه همدان است. این سرزمین به عنوان عامل ارتباطی مهم غرب و شرق به حساب می‌آمده مخصوصاً این که جاده بزرگ و مهم ابریشم در دوران باستان از آن عبور می‌کرد و مرکز حکومت مادها و یکی از مراکز مهم دیگر پادشاهان ایران بوده و شهر همدان ییلاق آن‌ها به شمار می‌رفت. اسامی همدان در دوران اسلامی نیز مورد توجه خلافت و سلاطین قرار داشت. به ویژه این که راه‌های شمال و جنوب ایران و به ویژه شرق و غرب و عبور از همدان از خلفا از همدان عبور می‌کرد و مسیر بغداد به کرمانشاه و همدان، ری و خراسان و ماوراءالنهر از آن‌جا می‌گذشت و در تماماً دوار تاریخ ایران از جوانب گوناگون سیاسی، نظامی، اقتصادی مورد توجه بوده و به همین جهت نیز بایتخت سلاجقه عراق عجم بوده و دیگر زمان در مسیر تهاجمان مغولان و ویرانی آن‌ها واقع گردیده است. و در دوره فرمانروایی ترکمانان در نواحی غربی ایران، یکی از شهرهای مورد توجه آن‌ها به حساب می‌آمده است. با تشکیل دولت صفویه و پس از آن سرزمین همدان به علت مجاورت با امپراتوری عثمانی یکی از نواحی مهم سرحدی به شمار می‌رفت و گاهی مورد تهاجم سپاهیان عثمانی قرار می‌گرفت و گاهی آن‌ها را متحمل می‌شد و حتی نتواند چند سالی در اشتغال نیروهای عثمانی بود. همدان همواره به علت بخشی از سرزمین پهناور ایران بوده و سرنوشت آن با ایران گره خورده است با این همه در تمام تواریخی که نگاشته شده، در مورد وضعیت تشیع در همدان مطالب به صورت پراکنده، متشت و گذرا موجود است و کتاب‌هایی که به تاریخ همدان پرداخته‌اند به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی همدان و تهاجمات نظامی که بدین سرزمین صورت گرفته، نابود گردیده است. بنابراین جای یک تحقیق در مورد بررسی

چگونگی وضعیت تشیع در همدان در قرون اولیه خالی مانده است و اغلب مورخین فقط اشارهای مختصر و پراکنده به تاریخ این خطه از ایران نموده‌اند و کار در این زمینه مشکل به نظر می‌رسد. در منابع مورد بررسی، به طور پراکنده اطلاعاتی مشتت و در عین حال متناقض دیده می‌شود. و این مسئله کار محقق را در تاریخ مشکل می‌سازد. به ویژه در فتح این منطقه مورخین مطالب مختلف و گاه متناقضی نوشته‌اند و این مسئله به خاطر این است که شورش‌هایی به وقوع پیوسته و فاتحین مجبور به فتح مکرر این منطقه می‌شدند.

در این پژوهش ابتدا تاریخچه همدان، چگونگی ورود اسلام و تشیع به همدان به اجمال بررسی می‌شود، سپس مباحث اصلی براساس طرح تحقیق اولیه مطرح می‌گردد. با این که در این تحقیق تلاش بسیار در برین گرفته اما بدیهی است که خالی از نقص و ایراد نمی‌باشد و تمامی اشکالات متوجه نگارنده است امید است مورد قبول واقع گردد.